

Activiteitenplan Wet natuurbescherming

Jade D te Beilen

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Activiteitenplan Wet natuurbescherming Jade D te Beilen

Inhoud

Rapport en bijlagen

13 november 2017

Projectnummer 153.23.60.00.00

Ruimte voor de leefomgeving

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Beschrijving plangebied	5
3	Plannen en wettelijk belang	6
4	Ecologisch onderzoek	8
4.1	Onderzoek aanwezigheid	8
4.2	Functie plangebied	11
4.3	Korte termijn effecten	13
4.4	Langere termijn effecten	14
5	Beschermingsmaatregelen	16
5.1	Maatregelen om de functionaliteit te waarborgen, huismus	16
5.2	Maatregelen om de functionaliteit te waarborgen (vleermuizen)	21
5.2.1	Tijdens de uitvoering	22
5.3	Maatregelen om gunstige staat van instandhouding te waarborgen	23
5.4	Zorgplicht	23
6	Verantwoording	24
7	Literatuur	25

1 Inleiding

Aanleiding

Woonservice is voornemens om de woningen 1 t/m 35 (oneven nummers) in de Vos van Steenwijkstraat in Beilen te slopen en te vervangen door nieuwbouw. Onder de pannendaken van de woningblokken zijn op basis van de Wet natuurbescherming (Wnb) jaarrond beschermde nestplaatsen van huismus aanwezig. Tevens zijn verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig onder het pannendak en/of in de spouwmuur van enkele woningen. Als gevolg van de sloop- en nieuwbouw worden deze nest- en verblijfplaatsen verstoord.

Activiteitenplan

Voorliggend activiteitenplan geeft de maatregelen weer die worden genomen om de functionaliteit van de gebiedsfuncties verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis en huismus te behouden, waardoor er geen wezenlijke invloed op de populaties van de betreffende soorten plaatsvindt. Door het werken volgens de in voorliggend activiteitenplan voorgestelde werkwijze en het uitvoeren van de voorgestelde maatregelen hebben de activiteiten zo min mogelijk schadelijke effecten op de beschermde soorten. Het activiteitenplan wordt in het kader van een aanvraag artikel 3.8 Wnb ter beoordeling voorgelegd aan de provincie Drenthe.

Soortenstandaard

Het activiteitenplan is grotendeels gebaseerd op het 'Kennisdokument gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*' en het 'Kennisdokument huismus *Passer domesticus*' die door Bij12 zijn opgesteld (versie 1.0, juli 2017). Het kennisdocument bevat ecologische informatie over de betreffende soort, regels voor bescherming, richtlijnen voor onderzoek en voorbeelden van beschermingsmaatregelen.

Plangebied

De ligging van het plangebied wordt weergegeven in de figuur 1.

2 Beschrijving plangebied

Ligging

De woningblokken zijn gelegen in de bebouwde kom van het dorp Beilen, in de kilometerhokken¹ 230-542 en 231-542. Vorenstaand figuur 1 geeft een topografisch overzicht van de ligging van het plangebied.

Provincie: Drenthe
Gemeente: Midden-Drenthe
Plaats: Beilen
Straat: Vos van Steenwijkstraat 1-35 (oneven nummers)

Figuur 2. Woningblokken Vos van Steenwijkstraat 25-35 (links) en 1-23 (rechts)

Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit drie woningblokken, de woningen Vos van Steenwijkstraat 1 t/m 9, Vos van Steenwijkstraat 11 t/m 23 en Vos van Steenwijkstraat 25 t/m 35. Rond de woningen zijn tuin, heggen, gazon, terras en andere terreinverharding aanwezig. De beplanting in het plangebied bestaat uit heggen en struiken (waaronder coniferen en beuk) in de tuinen en op erf grenzen. Langs de Vos van Steenwijkstraat staan in het openbare gebied enkele boomhazelaars in plantvakken met lage heesters.

De betreffende woningblokken bestaan uit vrijwel identieke rijtjeswoningen van twee bouwlagen met zadeldak. De gevels zijn opgetrokken in baksteen en het dak is bedekt met dakpannen.

¹ Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland.

3 Plannen en wettelijk belang

Plannen

Woonservice is voornemens de woningen te slopen en nieuwbouw te realiseren. Ten behoeve van de plannen wordt ook een groot deel van het opgaand groen verwijderd. In de nieuwe situatie is opnieuw ruimte voor groenvoorzieningen opgenomen.

Werkzaamheden

De werkzaamheden bestaan uit reguliere sloop- en bouwwerkzaamheden. Bij de sloopwerkzaamheden wordt zwaar materieel, zoals een graafmachine en vrachtwagens, ingezet.

Planning werkzaamheden

De sloopwerkzaamheden worden na het verkrijgen van een ontheffing zo snel mogelijk opgestart; in ieder geval voor aanvang van het broedseizoen van huismus. Na sloop worden de werkzaamheden in het kader van de nieuwbouw opgestart.

In verband met de aankomende 'donkere maanden' en daarbij de angst voor vandalisme, brandstichting en criminaliteit heeft sloop van de bebouwing prioriteit. De sloopwerkzaamheden kunnen hierdoor niet in de minst kwetsbare periode voor vleermuizen worden uitgevoerd.

Wettelijk belang

Er worden maatregelen genomen om (a) de functionaliteit te waarborgen, (b) de gunstige staat van instandhouding te waarborgen en (c) aan de zorgplicht te voldoen. Desalniettemin is als gevolg van de ontwikkeling sprake van beschadigen of vernielen van nest- en verblijfplaatsen van huismus en gewone dwergvleermuis (artikel 3.1, lid 2 en artikel 3.5, lid 2 en lid 4 Wnb). Hierdoor wordt de aanvraag van een ontheffing getoetst aan de belangen zoals deze in artikel 3.3 en artikel 3.8 Wnb staan beschreven.

Volksgezondheid en openbare veiligheid

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van 'volksgezondheid of openbare veiligheid' (artikel 3.3, lid 4b) en 'Volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstege effecten' (artikel 3.8, lid 5b). Het gaat hierbij om sloop en nieuwbouw van woningen.

Alternatieven/belang

Sinds enkele jaren wordt door meerdere partijen gewerkt aan een woonservicezone in Beilen, genaamd Jade. Deze zone bestaat uit wonen gecombineerd met zorg en overige maatschappelijke functies. In de zone zullen verschillende gebouwen worden gesloopt en plaatsmaken voor nieuwbouw. Een van de partners bij de realisatie van de woonservicezone is Woonservice. In de kernstrategie voor het dorp Beilen, welke Woonservice heeft vastgelegd in haar strategisch voorraadbeleidsplan (SVB), is ingezet op twee onderdelen:

- het realiseren van voorzieningen voor met name ouderen;
- het ontwikkelen van multifunctionele woningen door vervanging van verouderde woningen.

Daarbij is de doelstelling het realiseren van genoemde woningen en voorzieningen nabij het centrum en de woonservicezone.

Het plan van Jade (deelgebied D) past binnen de kernstrategie voor het dorp Beilen. Deze locatie ligt nabij de woonservicezone.

In de huidige situatie staan in het plangebied drie blokken met elk zes rijtjeswoningen. De vraag naar dit type woningen neemt af. Men woont liever in een twee-onder-een-kapwoning of in een hoekwoning. Dit gegeven en de geschikte locatie voor senioren heeft Woonservice doen besluiten deze woningen te vervangen door nieuwbouw.

Het gekozen woningtype met een compleet woon- en slaapprogramma op de begane grond sluit aan bij de toenemende vraag naar senioren geschikte woningen waar men lang zelfstandig kan blijven wonen. De bovenverdieping wordt standaard als één lege ruimte opgeleverd, maar hier is voldoende ruimte om eenvoudig 1 á 2 slaapkamers te realiseren. Hiermee is de woning ook geschikt voor jonge gezinnen.

Het project is locatie specifiek. De reden voor de nieuwbouw betreft het feit dat de bestaande bebouwing aan het einde van hun cyclus is. Een mogelijk alternatief is opwaardering van de bestaande bebouwing. Dit is gezien de wooneisen die worden gesteld aan seniorenwoningen echter niet mogelijk. Bovendien zouden bij renovatie/opwaardering van de woningen eveneens werkzaamheden aan het dak en de spouwmuren plaatsvinden (in verband met onder andere isolatie). Renovatie leidt tot vergelijkbare effecten op huismus en gewone dwergvleermuis.

In de woningblokken is reeds sprake van vandalisme. In verband met de aankomende 'donkere maanden' en daarbij de angst voor verdergaand vandalisme, brandstichting en criminaliteit in de leegstaande woningen heeft sloop van de bebouwing een hoge prioriteit. De sloopwerkzaamheden kunnen hierdoor niet in de minst kwetsbare periode voor vleermuizen worden uitgevoerd.

Er wordt gewerkt buiten het broedseizoen en zoveel mogelijk buiten de meest kwetsbare periode voor vleermuizen. In de nieuwe situatie zijn de woningen opnieuw geschikt voor de aanwezige beschermde soorten.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan huismus en gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

4 Ecologisch onderzoek

4.1 Onderzoek aanwezigheid

Natuurwaardenonderzoek

In het voortraject van de plannen is in 2016 en 2017 door BügelHajema Adviseurs een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd. Een gericht veldonderzoek naar de aanwezigheid, dan wel afwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen en nesten van huismus maakte deel uit van het natuurwaardenonderzoek. De bevindingen zijn gerapporteerd in de rapportage Advies Natuurwaarden Jade D te Beilen (BügelHajema Adviseurs, 2017). Uit het natuurwaardenonderzoek is naar voor gekomen dat er nestplaatsen van huismus en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig zijn.

Inventarisatie huismus

Om de aanwezigheid van nestplaatsen van huismus in de bebouwing uit te sluiten, dan wel aan te tonen, heeft de heer B. Omon (ecoloog BügelHajema Adviseurs) in de vroege ochtend van 4 april en 18 april inventarisaties uitgevoerd.

Op basis van het onderzoek zijn zeven nestplaatsen van huismus vastgesteld. Hierna is een kaartje opgenomen met de locaties van de nestplaatsen.

Figuur 3. Locatie nestplaatsen huismus (rode stippen) en spreeuw (blauw)
(bron: kaartondergrond: Esri Nederland & Community Maps Contributors)

NESTPLAATSEN HUISMUS

In alle drie de woningblokken zijn nestplaatsen van huismus vastgesteld. In totaal gaat het om zeven broedparen. Huismussen nestelen veelal onder de tweede rij dakpannen van onderaf (dakvoet) gerekend.

In de omgeving van het plangebied zijn ook relatief veel huismussen aanwezig. Zo waren huismussen aanwezig bij woningen langs de Raadhuisstraat, Hofstraat, Esweg en Witte Valkstraat binnen 200 m van het plangebied. Bij de relatief nieuwe woningblokken aan de oostzijde van de Vos van Steenwijkstraat zijn geen huismussen waargenomen.

Inventarisatie vleermuizen

Op 28 september 2016 en op 12 juni, 10 juli en 7 september 2017 is het plangebied bezocht ten behoeve van de inventarisatie van vleermuizen. Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd op basis van het Vleermuisprotocol 2017². Dit protocol is in 2009 ontwikkeld door bijdragen van meerdere partijen en wordt jaarlijks geëvalueerd door het Vleermuisvakberaad (deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO)).

Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Deze echolocatie vindt plaats door middel van ultrasone geluiden die de vleermuis produceert en is soortspecifiek (frequentie en ritme). Met behulp van een ultrageluiddetector (batdetector) kunnen deze geluiden voor mensen hoorbaar worden gemaakt. Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van Pettersson D240x ultrasounddetectoren. Met Edirol R09-RH MP3-recorders zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma Wafvesurfer 1.8. Alle vier de inventarisaties vonden plaats onder gunstige weersomstandigheden.

Het onderzoek is uitgevoerd door de heer B. Omon, mevrouw A.A. Schwab, de heer H. Vlemmix, de heer T. Dolstra, de heer F. Lang.

Voor een beschrijving van de waarnemingen per bezoek verwijzen wij naar het Advies Natuurwaarden Jade D te Beilen (BügelHajema Adviseurs, 2017).

VERBLIJFPLAATSEN GEWONE DWERGVLEERMUIS

Op basis van het onderzoek zijn twee verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Hierna is een kaartje opgenomen met de locaties van de verblijfplaatsen.

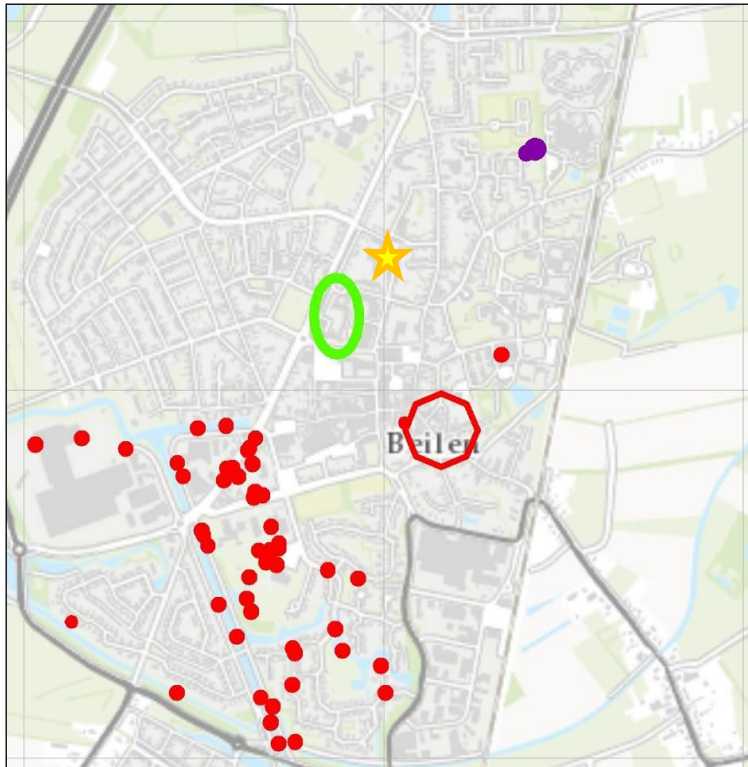
² <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

Figuur 4. Locatie verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (gele stippen)
(bron: kaartondergrond: Esri Nederland & Community Maps Contributors)

NDFF

Op 31 oktober 2013 is in het kader van het project Jade A, een zorgcentrum gelegen aan de Esweg te Beilen, de Nationale Database Flora en Fauna geraadpleegd. Binnen de vier rond het plangebied liggende kilometerhokken zijn daarbij wel waarnemingen van gewone dwergvleermuis, maar geen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis geregistreerd. Wel is op een geruime afstand ten noordoosten van het plangebied een kraamkolonie van tussen de 90 en 150 vleermuizen geregistreerd onder 'gewone, ruige, kleine dwergvleermuis'. Een dergelijke kraamkolonie kan in Nederland eigenlijk alleen van gewone dwergvleermuis zijn. Hoewel dit oude gegevens betreft, geeft het toch aanvullende informatie over het voorkomen van gewone dwergvleermuis in de omgeving.

Figuur 5. Resultaat NDFF (31-10-2013) met waarnemingen van gewone dwergvleermuis (rood), waarnemingen van 'gewone, kleine en ruige dwergvleermuis'(paars)nabij zorgcentrum aan de Esseg (groen) en plangebied vos van steenwijkstraat (gele asterisk)

Overige soorten

In heggen en struiken in de tuinen kunnen verder algemeen voorkomende soorten zoals merel nestelen.

4.2 Functie plangebied

Huismus

De pannendaken van de betreffende woningblokken vormen een voortplantingsplaats van zeven huismussen. Buiten het broedseizoen overnacht huismus ook af en toe onder dakpannen. De directe omgeving, waaronder de tuinen en groene erfafscheidingen van de betreffende woningblokken, vormt daarnaast een belangrijk onderdeel van het foerageergebied van huismus.

De groep huismussen in het plangebied maakt onderdeel uit van een grotere kolonie huismussen met een netwerk van nestplaatsen. In de wijk waarin het plangebied is gelegen, is veel groen in de vorm van heesters aanwezig en vormt een geschikt leefgebied.

Het plangebied vorm een klein onderdeel van het totale leefgebied van de betreffende kolonie huismussen. Tijdens de veldbezoeken werd ook vastgesteld dat huismussen die binnen het plangebied nestelen, foerageren in een groot gebied rondom het plangebied (vlieggedrag).

Vleermuizen

Op basis van de inventarisaties zijn in het plangebied twee verblijfplaatsen van drie exemplaren gewone dwergvleermuis vastgesteld. Gewone dwergvleermuis bewoont een netwerk van verschillende verblijfplaatsen, waarbinnen regelmatig van verblijfplaats wordt gewisseld. De volledige beschrijving van de vier veldinventarisatie is te vinden in de rapportage Advies Natuurwaarden Jade D te Beilen (BügelHajema Adviseurs, 2017).

ZOMERPERIODE

In de zomerperiode werden er binnen het plangebied twee verblijfplaatsen bewoond. Omdat het om slechts één á twee exemplaren per verblijfplaats gaat, betreft het geen kolonie. Er is geen sprake van een kraamverblijfplaats.

PAARPERIODE

Na de zomer begint de paarperiode van gewone dwergvleermuis. Mannetjes bezetten dan territoria en lokken met baltsroepjes vrouwtjes naar hun (paar)verblijfplaats toe. In het territorium gebruikt een mannetje één of meerdere verblijfplaatsen. Tijdens de balts vliegen de mannetjes vaak roepend rond, veelal gebruiken ze hierbij vaste trajecten. Het is lastig de locatie van de paarverblijven te traceren.

Op 28 september 2016 en 7 september 2017 zijn sterke aanwijzingen gedaan voor de aanwezigheid van twee paarverblijfplaatsen. De exacte locaties van de verblijfplaatsen kon op die data niet worden vastgesteld, maar aangenomen kan worden dat het dezelfde locaties betreft als de zomerverblijfplaatsen die op 10 juli 2017 zijn vastgesteld (zie ook Advies Natuurwaarden).

Figuur 6. Verblijfplaats nr. 13 tussen stenen en daklijst

Figuur 7. Verblijfplaats tussen muur en raamkozijn nr. 19

WINTERPERIODE

Het vaststellen van een winterverblijfplaats is lastig. Wel kan ervan worden uitgegaan dat wanneer een verblijfplaats door een solitair mannetje als zomer- en als paarverblijfplaats in gebruik is, deze ook in winter wordt gebruikt (kennisdocument gewone dwergvleermuis, Bij12). Voor een winterverblijfplaats is een vorstvrije locatie van belang. Het is niet uitgesloten dat de aangetroffen verblijfplaatsen eveneens dienen als winterverblijfplaats, al zijn de leegstaande woningen die niet meer worden verwarmd naar verwachting niet erg geschikt als winterverblijfplaats.

FOERAGEERGEBIED

Tevens vormt het plangebied onderdeel van het foerageergebied van gewone dwergvleermuis. Het betreft echter geen onmisbaar onderdeel van het foerageergebied. In de omgeving is daarnaast vrij veel opgaand groen aanwezig, waar ook regelmatig foeragerende vleermuizen werden waargenomen. Er liggen geen belangrijke vliegroutes in of langs het plangebied.

4.3 Korte termijn effecten

Huismus

Door de sloop van de woningblokken worden zeven nestplaatsen van huismus verstoord. Dit is in strijd met artikel 3.1, lid 2 Wnb. Bij het onzorgvuldig uitvoeren van de werkzaamheden kunnen tevens dieren worden verwond en/of gedood en eieren worden vernield en/of beschadigd. Het verwonden en/of doden van individuen is in strijd met artikel 3.1, lid 1 en lid 4 Wnb.

Door het treffen van maatregelen, zoals deze in hoofdstuk 5 Beschermingsmaatregelen zijn opgenomen, worden zowel tijdens als na de werkzaamheden in het geheel geen negatieve effecten verwacht. Door het aanbieden van alternatieve nestplaatsen zal het aanbod aan nestplaatsen voor de betreffende populatie huismussen niet afnemen. Huismussen zijn opportunisten en maken gebruik van een netwerk van verschillende nestplaatsen. Hun leefwijze is sterk afgestemd op het leven in de omgeving van mensen.

In de periode tussen sloop en nieuwbouw is tijdelijk minder geschikt foerageergebied aanwezig in het plangebied. De betreffende huismussen zijn echter niet geheel afhankelijk van het plangebied, maar gebruiken een groter leefgebied (tot een paar honderd meter in de omgeving). Op vergraven gronden ontwikkelen zich daarnaast snel (on)kruiden en zijn ook insecten te vinden, waardoor het plangebied tijdens de werkzaamheden niet geheel verloren zal gaan als foerageergebied. De verwachting is dan ook niet dat de tijdelijke afname van foerageergebied tot een wezenlijk effect leidt.

Vleermuizen

Door de sloop van bebouwing worden verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vernietigd. Door het treffen van soort specifieke maatregelen, zoals deze in hoofdstuk 5 Beschermingsmaatregelen zijn opgenomen, worden zowel tijdens als na de werkzaamheden weinig negatieve effecten verwacht. Door het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen zal het aanbod aan verblijfplaatsen voor de betreffende populatie gewone dwergvleermuizen niet afnemen. Gewone dwergvleermuizen zijn opportunisten (verschijnen vaak als eerste in vleermuiskasten) en maken gebruik van een netwerk van verschillende verblijfplaatsen. Hun leefwijze is in Nederland sterk gebonden aan bebouwd gebied.

In de periode tussen start van de werkzaamheden en een geruime periode na oplevering is tijdelijk minder geschikt foerageergebied aanwezig in het plangebied. De betreffende gewone dwergvleermuizen zijn echter niet afhankelijk van het plangebied, maar gebruiken een veel groter leefgebied (tot een paar kilometer in de omgeving). De verwachting is dan ook niet dat de tijdelijke afname van foerageergebied tot een wezenlijk effect leidt.

4.4 Langere termijn effecten

Huismus

Huismus is in Nederland een algemene soort, maar staat op de Rode lijst vermeld als 'gevoelig'. In enkele decennia is het aantal broedparen van de huismus gehalveerd. Huismus heeft een sterke binding met mensen en komt veel tot broeden in gebouwen in dorpen en steden.

Indien er bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden geen beschermingsmaatregelen worden genomen, kan de verspreiding van huismus op lokaal niveau afnemen. Op populatieniveau zal dit echter weinig impact hebben.

Bij het treffen van beschermingsmaatregelen, zoals deze in hoofdstuk 5 Beschermingsmaatregelen zijn opgenomen, worden zowel tijdens als na de werkzaamheden in het geheel geen negatieve effecten op de staat van instandhouding verwacht.

Vleermuizen

Gewone dwergvleermuis is in Nederland een algemene soort en wordt niet bedreigd. De soort wordt vrijwel overal in Nederland aangetroffen.

Indien er bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden geen beschermingsmaatregelen worden genomen, kan de verspreiding van gewone dwergvleermuis op lokaal niveau afnemen. Op populatieniveau zal dit echter weinig impact hebben.

Bij het treffen van beschermingsmaatregelen, zoals deze in hoofdstuk 5 Beschermingsmaatregelen zijn opgenomen, worden zowel tijdens als na de werkzaamheden in het geheel geen negatieve effecten op de staat van instandhouding verwacht.

5 Beschermingsmaatregelen

Ten aanzien van huismus worden maatregelen genomen om de functionaliteit van het leefgebied en de gunstige staat van instandhouding te waarborgen en worden maatregelen genomen om aan de zorgplicht te voldoen.

5.1 Maatregelen om de functionaliteit te waarborgen, huismus

Om de functie van het gebied als leefgebied en specifiek broedgebied voor huismus te behouden, zullen nieuwe, kunstmatige nestplaatsen worden gerealiseerd en worden gerichte inrichtingsmaatregelen genomen bij de aanleg van groenvoorzieningen.

Aangezien de sloop en de nieuwbouw geruime tijd in beslag nemen, kunnen de functies tijdelijk niet binnen het plangebied in stand worden gehouden. Daarom zal ook het omliggende gebied bij de mitigatie worden betrokken.

In het kader van de mitigerende maatregelen worden drie fasen onderscheiden:

- maatregelen die tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden moeten worden genomen om de huismus een tijdelijke voorziening te bieden voor de duur van de werkzaamheden en een periode hierna;
- maatregelen die tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden moeten worden genomen om de bestaande nestplaatsen ongeschikt te maken;
- maatregelen om de huismus een definitieve nestplaatsvoorziening te bieden in de nieuwe situatie.

Tijdelijke voorzieningen

NESTKASTEN

Om in de periode waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd (waarbij het plangebied ongeschikt wordt als nestplaats) voldoende tijdelijke alternatieve nestplaatsen te waarborgen, zullen tegen een aantal bomen in de directe omgeving 14 alternatieve nestplaatsen voor huismus worden gerealiseerd. Hiertoe worden zowel enkelvoudige als driedelige houten mussennestkasten opgehangen (zie figuren 8 en 9 als voorbeeld).

Indien ophangen aan de bomen niet mogelijk blijkt, worden de kasten aan gevels van woningen in de directe omgeving opgehangen. Woonservice is eigenaar van een aantal woningblokken in de directe omgeving.

Figuur 8. Driedelige mussennestkast (bron: Vivara.nl)

Figuur 9. Mussennestkast met bovenop een paartje huismussen

REALISATIE

De nestkasten worden zo spoedig mogelijk opgehangen. Bij het ophangen zal een ter zake kundige op het gebied van huismussen worden betrokken voor de plaatsbepaling. Hierbij zal onder meer rekening worden gehouden met bekende nestplaatsen in de omgeving van het plangebied, aanwezigheid van voldoende dekking in de directe omgeving, beschijning door de zon, vrije aanvliegroute, hoogte, (buiten)verlichting en rust. Gezien de grote hoeveelheid potentieel geschikte daken in de directe omgeving, kan huismus ook daarheen uitwijken.

LOCATIE

In eerste instantie bestaat een voorkeur voor de bomen achter de woningblokken in het plangebied. Dit is vlakbij de oorspronkelijke verblijfplaatsen en nabij het opgaand groen van de achtertuinen. Als optie voor gevels van woningen gaat de voorkeur uit naar woningen aan de Vos van Steenwijkstraat nrs. 28-38. Rondom deze woningen is veel groen aanwezig. De nestkasten blijven tot minimaal een jaar na de oplevering van de nieuwbouw in het plangebied hangen (in deze periode kan het nieuwe groen in het plangebied tot ontwikkeling komen). Bij schade aan de nestkasten zullen deze door Woonservice (in overleg met een ter zake kundige op het gebied van huismussen) worden hersteld, dan wel zal de nestkast worden vervangen.

Ongeschikt maken bestaande nesten

SLOOP

De start van de sloop vindt eind 2017 plaats. Uitgangspunt is dat dit buiten het broedseizoen (broedseizoen duurt globaal van 15 maart t/m 15 september) van huismus plaatsvindt. Aanwezige exemplaren huismus onder het pannendak zullen als gevolg van verstoring door geluid van in te zetten materieel tijdig kunnen vluchten en elders een onderkomen vinden.

VERWIJDEREN GROEN

Tevens dient het te verwijderen opgaand groen (onder andere bomen, struiken, heggen) buiten het broedseizoen van vogels (voor maart) te worden verwijderd. Deze maatregel is tevens noodzakelijk om te voorkomen dat nesten van andere vogelsoorten, zoals merel, tijdens de werkzaamheden worden verstoord en vernietigd.

Definitieve voorzieningen

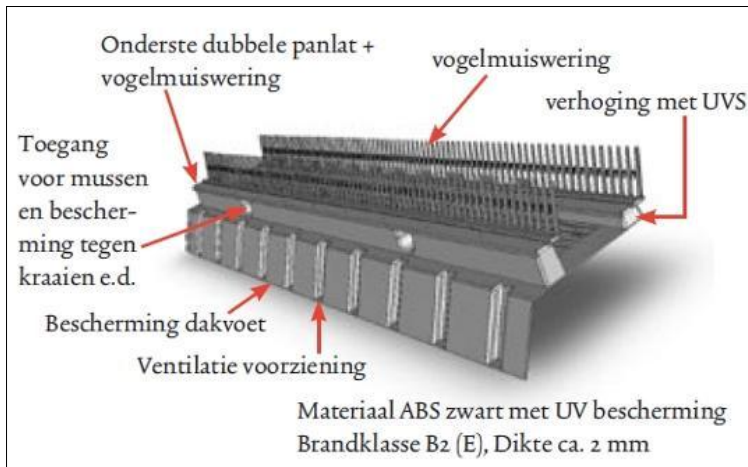
NIEUWBOUW

In de nieuwbouw aan de Vos van Steenwijkstraat worden definitieve (permanente) voorzieningen gerealiseerd. Het betreft hier vijf woningblokken van ieder twee of drie woningen. Om aan te sluiten bij het huidige type nestplaats (ruimte tussen dakpannen en dakbeschoot), zal bij de nieuwe woningen de zogenaamde vogelvide worden aangebracht (zie figuur 10).

VOGELVIDE

De vogelvide biedt huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. De vogelvide is eigenlijk een prefab-nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht en heeft per meter twee invliegopeningen. Over het algemeen geldt een voorkeur voor de expositie op het noorden en oosten. Aan deze schaduwzijden vindt geen grote warmteontwikkeling als gevolg van de (middag)zon onder de dakpannen plaats.

Bij alle woningblokken zal de gehele voorzijde worden voorzien van vogelvide (zie figuur 10). De oriëntatie van de achtergevels is noord en oost. Hiermee ontstaat een ruim aanbod aan nieuwe nestplaatsen. De vogelvide sluit als alternatieve nestplaats zeer goed aan bij de situering van de bestaande nestplaatsen. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat de alternatieve nestplaatsen in gebruik zullen worden genomen.

Figuur 10. Vogelvide (bron afbeelding: www.vogelvide.nl)

ONDERHOUD

De nieuwe nestvoorzieningen maken deel uit van de woningen; onderhoud en reparatie worden bij huurwoningen meegenomen bij het reguliere onderhoud van de woningen.

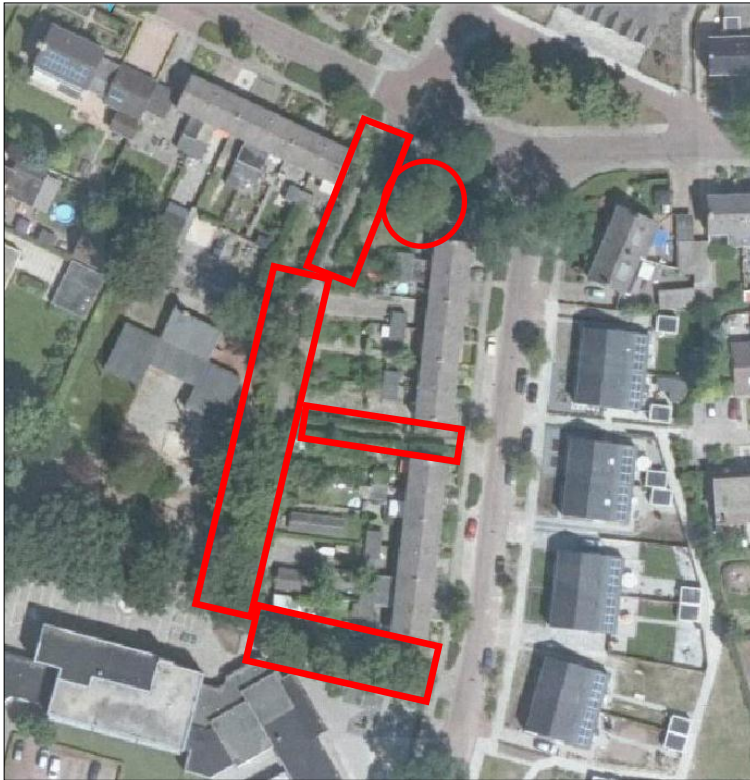
FUNCTIONELE LEEFOMGEVING

Voor het goed functioneren van nestplaatsen is ook een goede leefomgeving essentieel. Bomen, heggen en struiken die schuil- en foerageergelegenheid bieden, moeten in de directe omgeving van de verblijfplaats aanwezig zijn. Om een geschikte leefomgeving te garanderen, wordt zoveel mogelijk van het opgaand groen dat nu aanwezig is, worden behouden. Daarnaast wordt nieuwe beplanting gerealiseerd.

De groenvoorziening op de hoek van de Vos van Steenwijkstraat wordt voorzien van heggen langs de randen en bestaande bomen in het gras blijven behouden (zie figuur 11). Ook langs het nieuw aan te leggen pad achter de huizen worden struiken aangeplant. De heggen en struiken worden gerealiseerd door volgroeide exemplaren uit het plangebied zoveel mogelijk te hergebruiken. Voorafgaand aan de sloop worden struiken tijdelijk verplaatst en in de nieuwe situatie weer op de gewenste locatie teruggeplant. Hiermee is direct weer geschikt schuil- en foerageermogelijkheid voor huismussen aanwezig. In figuur 12 zijn de belangrijke groenstructuren aangegeven. Daarnaast worden in de nieuwe groenvoorzieningen achter de woningen enkele doornstruiken (meidoorn of hultstruiken) geplant als extra schuilmogelijkheid.

Figuur 11. Inrichtingsschets met in witte lijnen de dakranden van woningen waar vogelvrijdes worden aangebracht en in helder groen nieuw te realiseren heggen

Figuur 12. Belangrijke groenstructuren in het plangebied

PLANNING WERKZAAMHEDEN

De sloop van de woningen vindt naar verwachting eind 2017 plaats; in ieder geval buiten het broedseizoen van vogels. Hiermee wordt voorkomen dat eieren en/of nestjongen worden vernield, dan wel gedood. De werkzaamheden met betrekking tot de nieuwbouw wordt na de sloop opgestart.

5.2 Maatregelen om de functionaliteit te waarborgen (vleermuizen)

Voorafgaand aan de eigenlijke werkzaamheden worden acht nieuwe verblijfplaatsvoorzieningen gerealiseerd om de functionaliteit van het gebied voor gewone dwergvleermuis te garanderen. Deze alternatieve verblijfplaatsen worden zo snel mogelijk, nog voor de sloop van de bebouwing gerealiseerd.

Ten aanzien van de functie als paarverblijfplaats geldt dat de vervangende verblijfplaatsen ruimschoots de vereiste zes maanden voorafgaand aan de paarperiode (dwz. uiterlijk half februari 2018) aanwezig zijn.

Als gewenningsperiode voor een zomerverblijfplaats wordt doorgaans een periode van drie maanden in het actieve seizoen van vleermuizen (april tot en met oktober) gehanteerd. Dit zou betekenen dat de werkzaamheden op zijn vroegst in juli 2018 kunnen worden opgestart.

Aangezien de noodzaak bestaat om de bebouwing op korte termijn te slopen, kan echter niet worden gewacht tot juli 2018. De sloop vindt plaats in de winter van 2017/2018; in de winterperiode van vleermuizen.

De bebouwing heeft mogelijk een functie als winterverblijfplaats. Om de kans op slachtoffers tijdens de sloop zo klein mogelijk te houden, wordt de bebouwing in een relatief warme periode van het jaar uitgevoerd (bij voorkeur minimaal 10 °C) en in elk geval in een vorstvrije periode. Gewone dwergvleermuis heeft dan de mogelijkheid om weg te vliegen en een andere verblijfplaats te vinden. Om gewone dwergvleermuis te stimuleren om te verhuizen, worden aan het pand nr. 13 de dakpannen en daklijst handmatig verwijderd. Hierdoor treedt lichtinval en tocht op in de spouw waardoor de verblijfplaats ongeschikt wordt en gewone dwergvleermuis na uitvliegen een andere verblijfplaats zoekt. Bij het pand nr. 17 worden gaten in de spouw gecreëerd om ook hiermee voor tocht in de spouw te zorgen.

De alternatieve voorzieningen worden gerealiseerd aan bebouwing in de directe omgeving van het plangebied. Voor een goede variatie in microklimaat worden verschillende typen verblijfplaatsen op verschillende locaties in en aan de gevels van het gebouw gerealiseerd. Er worden acht externe vleermuiskasten opgehangen. De exacte locaties worden afgestemd met een deskundige op het gebied van vleermuizen.

De (externe) vleermuiskasten betreffen vier exemplaren 'Vleermuiskast Chillon' en 4 exemplaren 'Vleermuiskast Chambord' (te bestellen bij Vivara.nl, figuur 13). Dit zijn zeer duurzame kasten. De kasten Chillon zijn gemaakt van houtbeton en de kasten Chambord van verduurzaamd plaatmateriaal; ze zijn met verf behandeld. Er is gekozen voor deze types kasten, omdat deze vleermuiskasten zijn ontwikkeld in samenwerking met de Zoogdiervereniging. De Zoogdiervereniging is een gecommitteerde vereniging met kennis van zaken.

Figuur 13. Vleermuiskast Chillon (links) en vleermuiskast Chambord (rechts)

5.2.1 Tijdens de uitvoering

De vleermuiskasten volstaan niet als alternatief voor een winterverblijfplaats. Er zijn twee mogelijkheden om in de nieuwbouw permanente (winter)verblijfplaatsen te realiseren.

In de bakstenengevels worden tijdens de renovatie daarom acht inbouwkasten verwerkt (figuur 14). Deze worden geschakeld ingebouwd in de zuidoost- en zuidwesthoeken van woningen.

Figuur 14. Vleermuisinbouwkast houtbeton (bron: vivara.nl)

De vleermuis(inbouw)kasten worden in de tweede bouwlaag (eerste verdieping) ingebouwd. Bij de locatiebepaling wordt verder rekening gehouden met een obstakel- en lichtvrije aanvliegroute. De precieze locaties worden afgestemd met een deskundige op het gebied van vleermuizen.

Of;

Conform de 'Soortenstandaard gewone dwergvleermuis' wordt op vier hoeken in de bovenste bouwlaag de spouw geschikt gemaakt als verblijfplaats voor gewone dwergvleermuis. Van belang is dat de locaties een minimale afmeting van 50 x 80 cm hebben, gepositioneerd op een hoek van de bebouwing. Door positionering op een hoek kunnen vleermuizen binnendoor van de ene naar de andere gevelzijde, afhankelijk van de klimaatomstandigheden. Hierbij is het van belang dat de vrije ruimte (luchtsouw) meer dan 2 cm bedraagt en dat beide zijden (binnen- en buitenmuur) voldoende ruw zijn voor vleermuizen om aan te hangen. Eventueel zal het (resterende) isolatiemateriaal worden afgedekt met fijnmazig gaas voor grip. In de bakstenen buitengevels worden vervolgens invliegopeningen aangebracht, door het openen van enkele stootvoegen (breedte van 1,5 tot 2,0 cm). Ten aanzien van de positionering en vormgeving zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij de kenmerken van de huidige verblijfplaats (qua zonbeschijning en positionering in hoeken van muren).

5.3 Maatregelen om gunstige staat van instandhouding te waarborgen

Door het waarborgen van de functionaliteit en het werken buiten het broedseizoen, zoals hiervoor in paragrafen 5.1 en 5.2 weergegeven, wordt tevens de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd.

5.4 Zorgplicht

Bij het waarborgen van de functionaliteit (paragrafen 5.1 en 5.2) zijn al veel maatregelen opgenomen die tevens invulling geven aan de zorgplicht.

6 Verantwoording

Activiteitenplan

Het activiteitenplan is opgesteld door mevrouw [REDACTED] en de heer [REDACTED] MSc in samenwerking met collega's. BügelHajema Adviseurs is een allround adviesbureau voor ruimtelijke ordening en milieu en heeft een brede ervaring met het opstellen van activiteitenplannen. Het bureau is aangesloten bij Netwerk Groene Bureaus.

BügelHajema Adviseurs is gemachtigd voor het uitvoeren van veldwerk in het kader van de Flora- en faunawet door het Netwerk Groene Bureaus (onthefing FF/75A/2010/003) en heeft een brede ervaring op dit gebied.

Kennisdocument

Het activiteitenplan is grotendeels gebaseerd op het 'Kennisdocument gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*' en het 'Kennisdocument huismus *Passer domesticus*' die door Bij12 zijn opgesteld (versie 1.0, juli 2017). Het kennisdocument bevat ecologische informatie over de betreffende soort, regels voor bescherming, richtlijnen voor onderzoek en voorbeelden van beschermingsmaatregelen.

7 Literatuur

1. Bij12, Kennisdocument gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0 juli 2017.
2. Bij12, Kennisdocument huismus *Passer domesticus*, versie 1.0 2017.
3. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Handreiking Flora- en faunawet, Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling, versie 1.1 (werkka-der intern), 31 oktober 2008.
4. Müller, P., Mus, Natuur & cultuur van de huismus, Tirion Uitgevers BV, Baarn 2006.
5. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Soortenstandaard Huismus, versie 1.1, RVO-S18-401/BF15896, maart 2014.

Colofon

Opdrachtgever

Woonservice

Contactpersoon

De heer M. Jager

Rapport

Mevrouw [REDACTED]
BügelHajema Adviseurs

Fotografie

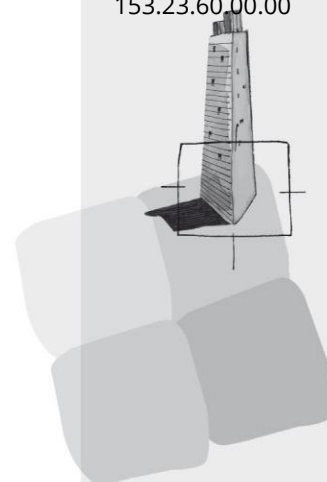
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding

Mevrouw [REDACTED]
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer

153.23.60.00.00

BügelHajema Adviseurs bv
Adviseurs voor
leefomgeving en
omgevingsrecht BNSP
Vaart NZ 50
9401 GN Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E info@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en
Amersfoort